

Idapiirialade väljakutsete lahendamine

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium on koostanud raporti „Idapiirialade asukohast tulenevad väljakutsed ja lahendusettepanekud“ (<https://www.agri.ee/uudised/idapiirialade-raport-rahvastikukadu-nouab-riigilt-selget-fookust-ja-terviklikku-lahenemist>). Raport toob selgelt välja, et lisaks pikaajalistele sotsiaalmajanduslikele probleemidele on peale Venemaa agressioonisõda Ukrainas lisandunud idapiirialadele kitsamas tähenduses (Ida-Viru, Kagu-Eesti maakondade omavalitsused, Mustvee vald Jõgevamaalt ning Peipsiääre vald ja Piirissaare saar Tartu valla koosseisust Tartumaalt) geopoliitilised riskid ja nõrgeneva tulevikuväljavaate koostoime. Kui riik ei sekku sihipärasemalt ja jõulisemalt piirkonna arengusse, süvenevad rahvastikukadu, investeeringute nappus ja teenuste kahanemine veelgi, vähendades ühtaegu nii piirkondade elujõudu kui ka Eesti kui terviku vastupanuvõimet.

Olulisemad väljakutsed idapiirialadel:

- Püsiv rahvastikukadu ja kahanev asustus, mis mõjutavad otseselt piirkondade toimepidevust, teenuste kättesaadavust ja riigi kohalolu piiriäärsetes omavalitsustes.
- Muutunud julgeolekuolukorra vahetu mõju igapäevaelule ja ettevõtlusele, mida võimendavad Nursipalu ja Sirgala harjutusväljade laiendused, Balti kaitsevööndi rajamine, Saatse saapa sulgemine, võimalik evakuaatsiooniala, rändesurve rohelisel piiril, negatiivne meediakuvand ning kumulatiivsed piirangud elukeskkonnale ja majandusele.
- Taristu ja ühenduvuse puudujäägid, sealhulgas kehv mobiil- ja andmeside, piirialade teede seisukorra halvenemine, kiire interneti ebapiisav kättesaadavus, GPS-signaalide segamine ning taastuenergialahenduste arendamise piirangud.
- Majanduslik ebakindlus ja investeeringute pidurdumine, mida süvendavad transiidi kadumine, ebakindlus investeerimisotsustes, turismivoo vähenemine ja piirkonna ebaturvaliseks kujunenud kuvand.
- Usalduse ja tulevikukindluse nõrgenemine. Piirkondades on näha elukeskkonnaga rahulolu vähenemist, usalduse langust riiklike institutsioonide vastu ning arenguvõimaluste ja arenguvõimekuste koondumist keskustesse. See süvendab ääremaastumise tunnet ja kahandab valmisolekut piirkonnaga end püsivalt siduda.

Raporti keskne järeldus on, et idapiirialade küsimus ei ole kitsalt regionaalne, vaid ka riigi julgeoleku ja ühiskondliku vastupidavuse küsimus. Hõrenev asustus, nõrgenev majandustegevus ja teenuste taandumine piiri lähedal suurendavad pikemas vaates nii avaliku sektori kulusid kui ka riske Eesti julgeolekule. Seetõttu peab riigi sekkumine piirkonna arengusse olema pikaajaline, koordineeritud ja selgelt prioritseeritud.

Idapiirialadele arengutõuke andmiseks teeme järgmised ettepanekud:

1. Luua eraldi idapiirialade suurinvesteeringute toetusmeede (sarnaselt praegusele Ida-Virumaa õiglase üleminekufondi põhimõtetele). Varasem praktika on näidanud, et ilma täiendava toeta ei soovi ettevõtjad piirkonda investeerida.

2. Kirjutada idapiirialade selge erisus sisse uude riigiplaani, rakendada uuel Euroopa Liidu programmperioodil idapiirialadel meetmete elluviimisel madalamat omafinantseeringut ning anda idapiirialade projektidele hindamisel lisapunkte.
3. Jätkata seiniste idapiirialade siseriiklike programmidega (Kagu-Eesti, Ida-Viru, Setomaa, Peipsiveere) ning suurendada programmide rahastust.

Peame vajalikuks, et Vabariigi Valitsus käsitleks idapiirialade arendamist ministeeriumite ülese kiireloomulise ja pikaajalise riikliku ülesandena. Idapiirialade tulevik ei ole üksnes nende piirkondade küsimus, vaid kogu Eesti tasakaalustatud arengu, julgeoleku ja kestlikkuse küsimus.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiit Toots
Juhatuse liige
SA Võrumaa Arenduskeskus

(allkirjastatud digitaalselt)

Piibe Koemets
Vallavanem
Peipsiääre vald

(allkirjastatud digitaalselt)

Dmitri Dmitrijev
Juhatuse esimees
Ida-Viru Omavalitsuste Liit

(allkirjastatud digitaalselt)

Indrek Kullam
Vallavanem
Mustvee vald

(allkirjastatud digitaalselt)

Lennart Liba
Juhatuse Liige
SA Põlvamaa Arenguagentuur

(allkirjastatud digitaalselt)

Jarno Laur
Vallavanem
Tartu vald

(allkirjastatud digitaalselt)

Anneli Kattai
Juhatuse liige
SA Valgamaa Arenguagentuur